

Maciej M. Gondek

Co zrobić, żeby móc działać? O stowarzyszeniach słów kilka

Najlepszym rozwiązaniem dla grupy znajomych lub osób, które posiadają wspólne pasje bądź cele i chcą równocześnie działać w sposób zorganizowany jest zrzeszenie się w organizacji. Niewątpliwie takim właśnie typem sformalizowanej organizacji, która może umożliwić szersze spektrum ich działania jest stowarzyszenie. Stowarzyszenie jest bowiem tworzone w celu podejmowania działań na rzecz osób bądź grup w konkretnym celu lub szerszym zakresie. Przede wszystkim łączy ludzi, którzy mają zbieżne zainteresowania lub cele.

Sposób tworzenia stowarzyszeń oraz wszystkie wymogi formalne z tym związane uregulowane zostały w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 roku prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 t.j.). Ustawa wyróżnia dwa rodzaje stowarzyszeń – stowarzyszenia zwykłe oraz tzw. stowarzyszenia rejestrowe. Stowarzyszenia te różnią się od siebie przede wszystkim sposobem powoływania oraz zakresem działania.

Stowarzyszenie zwykłe

Kwestie dotyczące stowarzyszenia zwykłego reguluje rozdział 6 ustawy. Zgodnie z art. 40 ust.1a Ustawy, posiada ono ułomną osobowość prawną, a co za tym idzie może zaciągać zobowiązania, a przy tym może być pozywanym i być pozywane. Niemniej, każdy jego członek odpowiada za zobowiązania stowarzyszenia zwykłego bez ograniczeń całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi członkami oraz ze stowarzyszeniem. Co do zasady, ten rodzaj odpowiedzialności powstaje, gdy egzekucja z majątku stowarzyszenia zwykłego okaże się bezskuteczna, jednak jak wynika z art. 40 ust.1c istnieje możliwość wniesienia powództwa przeciwko członkowi, zanim egzekucja z majątku stowarzyszenia zwykłego okaże się bezskuteczna. A zatem, nic nie stoi na przeszkodzie, aby wierzyciel dochodził swoich roszczeń z majątku członka stowarzyszenia, który to nie przyczynił się w żaden sposób do powstania

zobowiązania. Aby założyć stowarzyszenie zwykłe wystarczy troje pełnoletnich i posiadających pełnię praw publicznych obywateli RP. Co ważne, założycielami oraz członkami mogą być tylko i wyłącznie osoby fizyczne, nie mogą być to osoby prawne. Założyciele, w trakcie zebrania założycielskiego uchwalają regulamin działalności, który określać powinien nazwę, cel lub cele, teren i środki działania, siedzibę, przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie albo zarząd, zasady dokonywania zmian regulaminu działalności, sposób nabycia i utraty członkostwa, sposób jego rozwiązania oraz sposób zaciągania zobowiązań majątkowych. Kiedy treść wszystkich dokumentów zostanie ustalona, a następnie przyjęta przez założycieli, przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie albo zarząd składają na piśmie do starostwa powiatowego wniosek o wpis do ewidencji stowarzyszeń. Obligatoryjnie do takiego wniosku należy dołączyć: regulamin działalności, podać adres siedziby oraz dane kontaktowe przedstawiciela lub zarządu. Stowarzyszenie powstaje i może rozpocząć działalność z chwilą wpisu do tejże ewidencji. Realizacja wyznaczonych celów może być finansowana m.in. ze składek członkowskich, darowizn bądź dotacji, jednak stowarzyszenie zwykłe nie może prowadzić działalności gospodarczej oraz odpłatnej działalności pożytku publicznego. Pamiętać również należy, iż podejmowanie przez przedstawiciela albo zarząd czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymaga uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia oraz udzielenia przez nich pełnomocnictwa do ich dokonania. Zgodnie z ustawą, czynnościami tymi są między innymi: nabycie oraz zbycie nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego, zawarcie umowy kredytu albo pożyczki bądź też zaciągnięcie innych zobowiązań przekraczających wartość 10 000 zł. W przypadku, gdy członkowie stowarzyszenia stwierdzą, że chcą rozwinąć profil swojej działalności o działalność gospodarczą lub założyć jego oddział w innej miejscowości, wówczas zmuszeni są do jego przekształcenia i zarejestrowania w KRS. Ustawa dokładnie określa jakie czynności należy powziąć, aby to zrealizować. Przynajmniej wszyscy muszą się zgodzić na to wszyscy członkowie, których nie może być mniej niż siedmioro. Dodatkowo, należy przygotować i uchwalić statut, wybrać władze oraz sporządzić sprawozdanie finansowe. Skompletowany wniosek składa się we właściwym

miejscowo Wydziale Krajowego Rejestru Sądowego. Sąd weryfikuje dokumenty i dokonuje wpisu do KRS, a stowarzyszenie zwykle zostaje rozwiązane bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego. Nowe stowarzyszenie przejmuje wszystkie prawa i obowiązki stowarzyszenia zwykłego, a członkowie stowarzyszenia zwykłego stają się członkami stowarzyszenia rejestrowego. Pomimo, że uzyskuje ono osobowość prawną, to członkowie przekształcanego stowarzyszenia zwykłego odpowiadają na dotychczasowych zasadach, tj. solidarnie ze stowarzyszeniem za zobowiązania stowarzyszenia zwykłego, powstałe przed dniem przekształcenia, przez okres roku, licząc od dnia przekształcenia (odpowiedzialność powstaje z chwilą, gdy egzekucja z majątku stowarzyszenia okaże się bezskuteczna).

Stowarzyszenie rejestrowe

Aby powołać do życia tzw. stowarzyszenie rejestrowe musi odbyć się zebranie założycielskie. Minimalna liczba uczestników takiego zebrania to 7 osób, które z chwilą powołania go do życia stają się automatycznie jego członkami. Jak wynika to z art. 3 Ustawy, prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i nie pozbawionym praw publicznych. W trakcie pierwszego zebrania należy podjąć co najmniej cztery uchwały:

- o powołaniu stowarzyszenia,
- o przyjęciu statutu,
- o wyborze zarządu,
- o wyborze komisji rewizyjnej.

Statut jest najważniejszym dokumentem w organizacji. Stąd też, niezmiernie ważnym jest, aby został przygotowany zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 10 ustawy i przewidywał rozwiązania, które na dalszym etapie mogą mieć wpływ na poprawne funkcjonowanie stowarzyszenia. Przede wszystkim należy dokładnie określić: cel działalności, sposób nabywania i utraty członkostwa, procedurę wyboru władz, możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją czy też sposób

uzyskiwania środków finansowych. Słusznym wydaje się również przewidzieć, czy stowarzyszenie będzie tworzyć terenowe jednostki organizacyjne. Jeżeli tak, to trzeba zarówno określić zasady ich tworzenia (rozwiązania) jak i ich strukturę organizacyjną. Również decyzja o tym, że stowarzyszenie będzie prowadzić działalność gospodarczą musi znaleźć odzwierciedlenie w treści dokumentu. W związku z powyższym, w przeważającej części przypadków omówienie zapisów statutu, a następnie jego przygotowanie ma miejsce przed zwołaniem zebrania założycielskiego. Takie działanie pozwoli uniknąć ewentualnych sporów na tle ostatecznego kształtu dokumentu oraz ugruntuje wiedzę założycieli w tym zakresie. Kiedy wszystkie te czynności zostaną zakończone, nowo powołane władze składają wniosek na urzędowym formularzu o rejestrację do Krajowego Rejestru Sądowego. Z chwilą wpisu do KRS stowarzyszenie nabywa osobowość prawną a także numery NIP oraz REGON, a zatem może od razu podjąć się realizacji swoich celów.

Nie ulega wątpliwości, że stowarzyszenie rejestrowe w odróżnieniu od stowarzyszenia zwykłego posiada znacznie szerszą paletę możliwości działania. Przede wszystkim dzięki temu, że działalność statutowa może być prowadzona w formie nieodpłatnej bądź odpłatnej działalności pożytku publicznego. Co więcej, budżet stowarzyszenia możemy zasilić dotacjami, zbiorcami publicznymi oraz dochodami z prowadzonej działalności gospodarczej. Te aspekty wpływają znacząco na jego atrakcyjność, pomimo możliwych ewentualnych trudności przy jego rejestracji.

Pamiętać należy, że wszystkie stowarzyszenia są zobligowane do prowadzenia księgowości, w jednej z następujących form: księgowość pełna, księgowość uproszczona oraz uproszczona ewidencja przychodów i rozchodów. Każdego roku stowarzyszenie powinno sporządzać sprawozdanie finansowe, które składa się z bilansu, rachunku wyników oraz informacji dodatkowej. Obowiązkowo sprawozdanie musi zostać przesłane do urzędu skarbowego, a gdy prowadzi działalność gospodarczą to do KRS.